

Харакоз Л. В., Іовова Ю. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ
СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО КАПІТАЛУ**

Статутний капітал акціонерного товариства є одним із ключових елементів його фінансової стійкості та ефективного функціонування. Він виконує роль гарантії інтересів кредиторів і акціонерів, визначає можливості підприємства щодо залучення інвестицій, а також впливає на корпоративне управління.

В умовах сучасної економіки, коли відбуваються зміни у законодавчому регулюванні корпоративних відносин, питання формування, зміни та використання статутного капіталу набувають особливого значення. Зокрема, актуальними є аспекти мінімального розміру статутного капіталу, порядку його збільшення або зменшення, прав акціонерів щодо внесків та отримання дивідендів.

Дослідження цієї теми є важливим для розуміння правових, фінансових та економічних аспектів діяльності акціонерних товариств, а також для розробки стратегій їхнього розвитку в умовах ринкової конкуренції.

Проблема визначення поняття «утворення статутного капіталу» ще не знайшла достатнього висвітлення в наукових дослідженнях. Серед вчених, які аналізували як формується статутний капітал в акціонерних товариствах, варто відзначити О.В. Гарагонич, М.С. Морозову, Р.А. Слав'юка, Г.В. Смоліна.

На думку О.В. Гарагонич, процес складання статутного капіталу є комплексним юридичним явищем, яке охоплює елементи публічного та приватного права, тобто юридичні факти [1, с. 32]

Р.А. Слав'юк у своїй праці аналізує процес створення статутного капіталу, наголошуючи, що він є джерелом власних активів товариства та виражає його право власності як юридичної особи [3, с. 124].

На основі статті 155 Цивільного кодексу України, статутний капітал АТ формується за рахунок коштів, внесених акціонерами під час придбання

акцій [4]. Як передбачено частиною 1 статті 155 Цивільного кодексу України, основний капітал акціонерного товариства формується внаслідок внесків засновників, які отримують відповідну кількість акцій. Іншими словами, акції є основним джерелом капіталу. Засновники зобов'язані розміщувати акції приватно на етапі створення товариства. Це забезпечує початкове фінансування компанії та гарантує стабільність її діяльності на стартовому етапі [2].

Отже, статутний капітал акціонерного товариства, як публічного, так і приватного, формується за рахунок внесків акціонерів, що забезпечують стартовий фінансовий ресурс компанії та її економічну стабільність. На момент реєстрації мінімальний розмір статутного капіталу має становити не менше ніж 200 розмірів мінімальної заробітної плати, визначеної на дату створення товариства. Ця сума фіксується у статуті й виконує важливу функцію – слугує гарантією фінансової спроможності підприємства та захисту інтересів кредиторів. Створення статутного капіталу акціонерного товариства здійснюється відповідно до чинних вимог законодавства та проходить такі етапи:

1. Рішення про створення АТ – засновники ухвалюють рішення про реєстрацію товариства та визначають розмір його статутного капіталу.
2. Розміщення акцій – випуск акцій, які можуть бути розподілені між засновниками або продані на фондовому ринку.
3. Сплата акцій – акціонерний капітал формується, коли акціонери вносять грошові кошти або майно для оплати акцій.
4. Проходження державної реєстрації АТ – товариство реєструється, після чого його статутний капітал набуває юридичного значення.
5. Зміни статуту – коригування розмірів статутного капіталу, у тому числі за його збільшення чи зменшення, потребує внесення відповідних змін до статуту.

Процес створення акціонерного товариства розпочинається зі скликання установчих зборів, на яких приймається рішення про його заснування та випуск акцій. Далі до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку подається

відповідний пакет документів, що містить рішення про створення товариства та розміщення акцій.

Після затвердження випуску акцій комісія видає тимчасове свідоцтво, на основі якого акціям присвоюється міжнародний ідентифікаційний номер, укладається договір з центральним депозитарієм цінних паперів про управління акціями та оформлюється тимчасовий глобальний сертифікат депозиту.

Статутний капітал акціонерного товариства (АТ) визначається як сума підписки на акції за їх номінальною вартістю, незалежно від фактичної ціни їх реалізації. Після реєстрації АТ у бухгалтерському обліку на суму підписки здійснюється відповідний запис: Дт 46 «Неоплачений капітал» – Кт 40 «Статутний капітал».

Сальдо рахунку 40 «Статутний капітал» повинно відповідати розміру статутного капіталу, зазначеному в установчих документах, а також номінальній вартості емітованих акцій. Змінювати цю суму дозволяється лише у випадку збільшення або зменшення статутного капіталу, що відбувається згідно із законодавчими нормами та супроводжується внесенням відповідних змін до державного реєстру.

Аналітичний облік за рахунком 40 «Статутний капітал» ведеться з урахуванням видів акцій та їх власників, інформація зберігається в електронному реєстрі.

Статутний капітал може бути сформований та поповнений із наступних джерел:

1. Первинні внески засновників – кошти, майно або нематеріальні активи, внесені при створенні АТ.
2. Емісія акцій – випуск додаткових акцій з їхнім подальшим продажем інвесторам.
3. Реінвестування прибутку – частина чистого прибутку спрямовується на збільшення капіталу.
4. Залучення стратегічних інвесторів – великі інвестори можуть викупити частину акцій для розвитку компанії.

5. Конвертація боргу в акції – у разі фінансових труднощів боргові зобов’язання можуть бути перетворені в корпоративні права.

Статутний капітал є основним джерелом власних коштів підприємства, що представляє собою сукупність відповідних фінансових внесків його засновників. Процес його формування визначається чинним законодавством і статутними документами компанії. Оскільки статутний капітал відіграє ключову роль у діяльності підприємства, ефективне управління ним потребує вдосконалення методів його обліку та відображення у фінансовій звітності. Важливим також є розробка чіткої системи внутрішнього та зовнішнього аудиту, що дозволить своєчасно виявляти та виправляти помилки у його формуванні й обліку, сприяючи стабільній та ефективній роботі акціонерної компанії.

Список використаних джерел:

1. Гарагонич О.В. Формування статутного капіталу акціонерних товариств. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12, Ч. 3. С. 30–38.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 р. №2465-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>.
3. Слав’юк Р.А. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Центр навч. літ., 2004. 460 с.
4. Цивільний кодекс України. від. 16.01.2002 р. №2465-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Цимбал Є. Р., Гордєєва-Герасимова Л. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БІЗНЕСУ:

ВЕРШИНА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ШЛЯХ ДО НЕЇ

На сьогодні розвиток технологій в разі прискорив темп життя, що відчуває кожна людина та кожен суб’єкт підприємництва. З розвитком науки та інноваційними продуктами, які з’являються щодня, необхідність у швидкості та якості інформаційного забезпечення стала ключовою потребою для підприємств, бо своєчасність у прийнятті рішень першочергово впливає на